

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantni pismen na sprejemamo. Izhajajo vsak četrtek. Naročnina letno 60 din. za inozemstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 45-86

Petnajstletnica

Janez Dobrota je preživel svoje vsakoletne počitnice večinoma doma, na šolskem vrtu. Njegov upraviteljski položaj ga je deloma silil k temu. Da bi mu bilo udobneje, si je kupil za svoj vseletni prihranek ležalni stol. Okrog njega sta skakljala sedemletni Janko in petletna Ančka. Dobrota se je predal dravici. Nekaj časa je sedel nepremično, potem pa je začel v sanjah močno gestikulirati.

Sanjalo se mu je, da je dal v razne časopise poziv k proslavi petnajstletnice. Osem in dvajset jih je bilo, ko so pred leti zapustili učiteljske, sedaj so počitnice, torej primeren čas, da se snidejo in pokramljajo kako in kaj. Ob desetletnici so mnogi manjkali, zato sedaj poziva Dobrota prav vse, ker tak jubilej že nekaj pomeni. Bog ve koliko jih bo do dvajsetletnice že pomrlo. Čudni časi so!

Posebno je zresnil Janez svoj obraz, ko mu je pomolil poštar pet pism pod nos. To so bili sami protesti njegovih sošolcev. Pritoževali so se, da bi moral Dobrota upoštevati čas in razmere in izdati poziv k petnajstletnici vsaj dve leti prej, da bi si mogli v tem času prihraniti primeren znesek za tak družaben večer.

Janez je v sanjah prešteval sošolce. Ob sedem in dvajsetih se jih je oglasilo šest in dvajset, ker je eden pred leti umrl.

Janez Dobrota je v sanjah čital z ženo kako se jezijo sošolci. »Beda neumni, sošolci imajo čisto prav, da nasprotujejo tvojemu pozivu. Prvič je petnajstletnica še zelen jubilej, drugič še najbrž niso vsi zlezli v osmo skupino in tretjič nikar po nepotrebnem ne tratite denarja. — Saj je pri nas ista! Jeseni bo šel Janko v šolo, treba bo novih čevljev, obleke.«

Dobrota je usekal: »Moja draga, premišli, deset, petnajst, dvajset, tridesetletnice so pa že lepi jubileji, vsaj po moji pameti, zato je treba, da jih praznujemo!« Janez je izrekel te besede tako zadirčno, da se je Anica kar boječe ozrla v mater.

Dobrota je na tistem pritrjeval ženi, a govoril je drugače. Pasja dlaka! Pogled jih ni! Janezu je molelo šest in dvajset sošolcev svoje roke v pozdrav in vsi so se mu prisrčno smejali...

Dobrota je zadovoljno mencil, ker ni vedel, kaj pomeni ta čuden obisk. Zaskrbelo ga je, če ni morda pozabil v pozivu k proslavi petnajstletnice pripomniti, kje se sestanejo, in so jo sedaj sošolci kar primahali k njemu na dom, misleč, da jih je tja povabil, ta velikodušni Dobrota! Dobrota se je ustrašil kaj bo rekla žena, ko izve za njegovo budalost. Šest in dvajset! — S čim naj jim postreže? Ne, to ni mogoče!... Kje naj dobi denar, saj je danes že dvajsetega avgusta! Mesarju je dolžan, trgovcu ga terja, vsi so venomer nad njim in hočejo denarja in zopet denarja! Janez je obupaval in bi tudi obupal, da se mu ni nasmejnilo šest in dvajset obrazov in je eden izmed sošolcev spregovoril: »Janez, dober si, vabiš nas na petnajstletnico!«

Govornik je dodal: »Ali nisi mogel tega vabila objaviti že dve leti prej, da bi začeli varčevati za to priliko? Premišli, za ta jubilej je treba nekaterim oddaljenim že celo premoženje.« Prijatelj je pomolil Dobroti pod nos listek na katerem je bilo zapisano: Vožnja do Ljubljane 100 din; vožnja iz Ljubljane 100 din; večerja in pijača 40 din; cigarete 4 din; napitnina 2 din; črna kava 4 din; zajtrk in prenočnina 50 din; kosilo 15 din; skupaj 317 din.

Janez je strmel, govornik pa je nadaljeval: »Ljubček moj, to je vsota, ki jo moram hraniti precej časa, da jo morem potrošiti za zelen jubilej.« Vsi so zagrneli: »Janez, ti na to gotovo nisi pomislil, zato smo prišli, da se posvetujemo s teboj, kje naj prištedimo toliko denarja.«

Janez si je segel v lase, prijatelj pa so nadaljevali: »Ti si poln idej, svetuj nam!« Skozi trepalnice je gledal Janez grozeč ženin obraz... Ob teh grozečih pogledih se je Dobrota zdrznil in začel: »Ker me že vprašujete, kako bi prihranili denar za petnajstletnico, vam svetujem: 1. Obleko kupujte na starini (ali pri Tivarju)! 2. Nič ne pijte! 3. Nosite Bata-čevlje! (»Jih že!« so zavpili.) 4. Kadite Ibar ali Drava! (»Jih že!«) 5. Brijte se le enkrat na teden! 6. Časopise si izposojajte pri cerkovniku! 7. Pri družtvih bodite le podporni člani! (Vsi so protestirali.) 8. Namesto, da se vozite, hodite peš! 9. Bolnih zob ne popravljajte, izderite jih! 10. Otrok ne študirajte!«

»Kaj pa tisti, ki smo še neoženjeni?« je rekel Nande.

Janez se je odrezal: »Vi pa glejte, da se bogato oženite, za vas ne velja deseto svarilo!« — »Živjooo, bravoooo!«

Šest in dvajset rok se je stegnilo proti Janezu! »Torej nasvidenje na petnajstletnici!« Janez je podal vsem roko in že jih je hotel spremeti do vrtnih vrat, a tedaj ga je pocukala hčerka in mu rekla, da naj gre h kosilu, ker že dolgo čakajo.

Dobrota se je počasi pretegnil in odmahedral h kosilu. »Hvala Bogu, da ni bilo res, kar sem sanjal!...«

SPOMENICA

Spomenica, ki so jo sprejela in predložila g. banu in g. županu v Ljubljani stanovska udruženja nameščencev, delavcev in upokojencev, ženske organizacije in zadruga, se glasi:

Neznosna draginja, ki zlasti pri nas neovirano narašča in je dosegla že tako višino, da povzroča v večini družin obup in strah pred bodočnostjo, terja od nas, da sporočimo merodajnim oblastem naslednje naše predloge, ki bi stanje izboljšali:

I. Država naj takoj s sodelovanjem zadrug in organizacij delavcev, nameščencev in upokojencev organizira prehrano in celotno prekrbo prebivalstva.

II. Zahtevamo takojšnje maksimiranje cen vsem življenjskim potrebščinam. Cene morajo biti v razmerju z dohodki prebivalstva. Vsakemu povišanju cen mora slediti povišanje dohodkov.

III. Iz trgovine naj se izločijo prekupčevalci in verižniki. Proti špekulantom naj se postopa

po zakonu na način kot v banovini Hrvatski; pregledajo naj se zaloge v skladiščih, trgovinah in tudi pri privatnikih. Pri teh naj se določi primerna količina živil na osebo, ostalo pa odkupi.

IV. Pospešijo in poglobijo naj se gospodarski stiki z vsemi državami, ki nam morejo nuditi življenjske potrebščine, ki nam jih primanjkuje zaradi vojne na zapadu.

V. Ugovarjamo proti načinu, kakor je razdelila mestna občina ljubljanska rezervno hrano, in najodločneje zahtevamo, da preneha dodelovanja praksa preskrbe živil na ta način, da jih dobijo samo nekateri po ugodni ceni, dočim morajo drugi plačevati današnje ogromne tržne cene.

S to spomenico ugotavljamo nujnost hitre pomoči in organizacije preskrbe življenjskih potrebščin, da se olajša beda in ogrožen obstoj družine in onemogočita brezvestna špekulacija in verižništvo.

V Ljubljani 18. septembra 1940.

X. BANOVINSKA SKUPŠČINA

JUGOSLOVENSKEGA UČITELJSKEGA UDRUŽENJA
— SEKCIJE ZA DRAVSKO BANOVINO V LJUBLJANI

bo dne 18. oktobra 1940.

v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti v Ljubljani.

DNEVNI RED:

A. Dopoldne:

1. Ob pol 10. uri: Verifikacija mandatov pred vhomom v zborovalno dvorano.
2. Ob 10. uri: Otvoritev skupščine.
3. Razgovor o tehničnem delu skupščine.
4. Volitve odsekov.
5. Poročilo verifikacijskega odbora.
6. Tajniško poročilo.
7. Račun za poslovno leto 1939./1940.

B. Popoldne:

8. Ob 13. uri: Seje odsekov v prostorih sekcije JUU.
9. Ob 16. uri: Nadaljevanje skupščine. Poročila odsekov.
10. Poročilo nadzornega odbora.
11. Proračun za leto 1940./1941.
12. Volitev razsodišča sekcije za poslovno leto 1940./1941.

Sekcija legitimacij za banovinsko skupščino ne bo pošiljala. Sreska društva naj izdajo svojim odposlancem sama primerna potrdila. Potrdila naj prinesejo in predložijo verifikacijskemu odboru tudi predsedniki, ki bodo zastopali svoja društva.

Imena delegatov za skupščino naj pošljejo sreska društva sekciji takoj, ko jih bodo izvolila.

Jugoslovensko učiteljsko udruženje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani,
dne 25. septembra 1940.

Predsednik:
Metod Kumelj s. r.

Tajnik:
Drago Supančič s. r.

I. seja upravnega in nadzornega odbora JUU sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

bo dne 17. oktobra 1940, ob 15. uri popoldne v prostorih sekcije, Ljubljana, Frančiškanska 6.

DNEVNI RED:

1. Odobritev zapisnika zadnje seje.
2. Poročilo predsednika.
3. Poročilo tajnika, blagajnika in urednikov »Učit. tovariša« in »Popotnika«.
4. Razgovor o tehničnem delu in dnevnem redu banovinske skupščine.
5. Tekoče zadeve.
6. Slučajnosti.

Jugoslovensko učiteljsko udruženje — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani,
dne 25. septembra 1940.

Predsednik:
Metod Kumelj s. r.

Tajnik:
Drago Supančič s. r.

OBČNI ZBORI

sreskih društev in skupščina sekcije so odobreni. Predsedniki sreskih društev naj pripravijo vse, da se bodo lahko vršili občni zbori vseh društev v soboto, 12. oktobra t. l.,

in da bodo vabila objavljena že v prihodnji številki »Učiteljskega tovariša«, ki bo izšel v sredo, 2. oktobra. Podrobnejša obvestila sledijo pismeno.

Sprejem upravnega odbora JUU pri pomočniku prosvetnega ministra

11. septembra t. l., ob priliki zasedanja upravnega odbora JUU, je sprejel pomočnik prosvetnega ministra gospod Boško Bogdanovič predsednike sekcij skupno s predsedstvom JUU.

Gospoda pomočnika so posetili tov. Ivan Dimnik, predsednik JUU, Todor Dimitrijevič in Peter Madžarac, podpredsednika JUU, Marko Cvetković, predsednik sekcije Skoplje, Filip Spadler, predsednik sekcije Cetinje, Stefan Bilčar, predsednik sekcije Sarajevo, Milan Stambolija, predsednik sekcije Banjaluka, Metod Kumelj, predsednik sekcije Ljubljana, Branislav Živković, predsednik

sekcije Niš, Milan Protić, predsednik sekcije Novi Sad, Vidoje Čerговиć, podpredsednik sekcije za mesto Beograd.

Predsednik JUU tov. Ivan Dimnik je obrazložil težko situacijo, v kateri se nahajata šola in učiteljstvo po mnogih nesrečah, povzročenih po prejšnjih režimih, v katerih je vladal sistem moralnega poniževanja učiteljskega stanu in korumpiranja učiteljstva s položaji, grupami in premetstvi. Popravljanje teh pogršk je težko, ker so omajane mnoge moralne in zakonske osnove;

Te razmere so ustvarile mo-

ralno učiteljsko fronto, ki je vodila dolgoletno borbo proti tem škodljivim in razdiralnim pojavom. Moralna učiteljska fronta ni bila ustvarjena zaradi kakšnega političnega kapitala, kakor se je to predbacivalo Jugoslovenskemu učiteljskemu udruženju, nego iz čistih pobud, da se ohrani zdrav razvoj šole in narodnega učiteljstva in da se ohranijo interesi naroda. Moralna učiteljska fronta je bila naperjena v prvi vrsti proti nemorali pri napredovanjih in premetstvih ter proti težkim pojavom, ki so se ukoreninili celo v prosvetno stroko, proti sistemu podkupovanja za pridobivanje zakonskih pravic, proti pojavu, ki ga je javno ugotovil bivši prosvetni minister. Zaradi teh pojavov je bilo svoječasno prekinjeno sodelovanje Jugoslovenskega učiteljskega udruženja s prosvetnim ministrom, ne s prosvetnim ministrom kot ustanovo, nego s odgovornimi uradniki in krivci, z nosilci take politike. Sodelovanje je bilo prekinjeno zaradi nepravilne politike, ki je bila vodena v personalnem pogledu in zaradi sprejemanja slabih sugestij od nelegitimnih učiteljskih osebnosti.

Jugoslovensko učiteljsko udruženje želi sodelovati s prosvetno centralo na moralni osnovi. Zaveda se dolžnosti, da kot ustanova, ki služi prosvetnim smotrom, pomaga pri vseh stremljenjih državne oblasti, ki so v korist narodne šole in prosvete, zaveda se, da učiteljstvo kot državno uradništvo mora pomagati pri stremljenjih za dobrobit naroda in države. Toda to sodelovanje mora temeljiti na zdravih načelih, v prvi vrsti, da se o šolskih in učiteljskih vprašanjih konsultirajo in sprejemajo sugestije odgovornih legitimnih učiteljskih predstavnikov, a vsa druga vprašanja naj se usmerijo v prečiščenje v učiteljsko organizacijo.

Odkloniti je treba vzroke, ki so ovirali sodelovanje in dobre odnose med učiteljsko stanovsko organizacijo in prosvetno centralo. Ustvariti je treba pogoje za uspešno delo, v prvi vrsti prečistiti aparat prosvetne uprave, ker nikakor ne morejo popravljati zla oni, ki so to zlo v preteklosti povzročili, sodelovali pri slabih ukrepih in jih izvajali. Prečistiti je treba učiteljski starešinski kader od nadzornikov, ki so se kompromitirali in diskvalificirali, do neposrednih učiteljskih starešin, šolskih upraviteljev. Učiteljstvo pričakuje, da se bodo krivice iz preteklosti popravile in izvršile splošne reparacije ob priliki letnega razporeda, kakor tudi reparacije odstavljenih upraviteljev ne samo v mestih, nego tudi po vaseh. Učiteljstvo želi objavo letnega razporeda. V zadnjem času se še posebno pojavlja problem nadstevnih učiteljev v posameznih krajih. Ne more se osporavati pravica oblasti, da regulira to vprašanje, ker ne more ostati pri dosedanjem stanju: da 1600 šol in oddelkov ostane brez učitelja, a v mestih, da so nadstevni učitelji. Z ozirom na težke skušnje v preteklih letih je učiteljstvo zaskrbljeno in želi, da se ta problem reši na najpravičnejši osnovi. Iz tega razloga je potrebno, da se učiteljski javnosti objavijo načela, po katerih se bo ob priliki reševanja tega vprašanja postopalo.

Predsednik JUU je naglasil, da prosvetno ministstvo lahko računa na popolno privatno iniciativo Jugoslovenskega učiteljskega udruženja za vse ono, kar je dobro za narodno šolo in prosveto, in na polno sodelovanje učiteljstva pri vseh ukrepih z moralno osnovo.

Gospod pomočnik prosvetnega ministra je v dolgem govoru naglasil principe, ki jih izvaja prosvetno ministstvo in poglede gospoda prosvetnega ministra, kakor tudi svoje poglede na aktualne šolske probleme. Njegova pojasnila so se povsem strinjala s stremljenjem učiteljstva tako, da je podpredsednik JUU tov. Todor Dimitrijevič še prav posebno naglasil skladnost pogledov, iznešenih v izjavah gospoda pomočnika, s pogledi, ki so jih dan prej iznesli na seji upravnega odbora zastopniki učiteljstva.

Po govoru gospoda pomočnika so še posamezni predsedniki sekcij iznesli lokalne potrebe ter so govorili še predsednik sekcije JUU za dravsko banovino tov. Metod Kumelj, podpredsednik sekcije za zetsko banovino Filip Spadler, predsednik sekcije za drinsko banovino Stefan Bilčar, predsednik sekcije za vrbasko banovino Milan Stambolija in drugi.

Vseblina:

Pot do zaupanja.
Spomenica.
Vabilo na skupščino.
Sprejem upravnega odbora JUU pri pomočniku prosvetnega ministra.
Pedagoški tečaj v Ljubljani.
Nova šola pri Sv. Treh Kraljih.
45 let dopisnik »Učiteljskega tovariša«.
UČITELJI PRIPRAVNIKI IN NJIHOV POLOŽAJ: Ne čudite se!
LISTEK: Domačija. — En dan v počitnicah.
Osebnostne zadeve. — Iz listov. — Mladinska matica. — Učiteljski pravnik. — Šolski radio. — Učiteljska tiskarna. — Naša gospodarska organizacija. — Novosti na knjižnem trgu.